

PKN

Stichting voor
onderzoek
historische
tabakspijpen



Een aardewerk stempel voor patacons?	25
Bert van der Lingen	
Persoonlijke geschenken van de firma I. van der Want	29
Fred Tijmstra	
De Orde-pijpen van Zenith en Zenith Van der Want	31
Ruud Stam	
Pijp van de maand maart 2022	36
Arjan de Haan	
Een briefkaart van de firma Job Clerc uit 1941	37
Ewout Korpershoek	
Een puntzak van aardewerk voor “De Rookende Moor” in Zierikzee	43
Bert van der Lingen	
Ruil- en determinatiedag in Amersfoort, 14 mei 2022	47



www.tabakspijp.nl/archief

Catalogi van diverse pijpenfabrikanten op onze website

Op onze website (www.tabakspijp.nl) zijn in het 'Archief' meer dan 150 product catalogi opgenomen van pijpenmakers uit binnen-en buitenland. Het staat u vrij om alle hier gepubliceerde catalogi voor niet-commercieel gebruik te downloaden en te gebruiken onder vermelding van: **PKN, Stichting voor Onderzoek Historische Tabakspijpen / www.tabakspijp.nl**
 Heeft u wellicht aanvullingen? Mail ons : ewoutkorpershoek@tabakspijp.nl

Een puntzak van aardewerk voor “De Rookende Moor” in Zierikzee

Bert van der Lingen (bertvanderlingen@tabakspijp.nl)

In 2019 is op een akker in Reeuwijk de onderkant van een aardewerk puntzak (afb. 1) gevonden. Samen met dit fragment zijn ook enkele misbaksels van tabakspijpen van de firma Goedewaagen en fragmenten van ovenmateriaal uit een pijpenfabriek gevonden. Mogelijk is het voorwerp in een Goudse aardewerkfabriek (Goedewaagen?) vervaardigd.

Waarschijnlijk was dit bijzonder vormgegeven voorwerp een asbak in de vorm van een puntzak voor tabak. Het zal ongetwijfeld bedoeld zijn als reclameartikel van een tabakswinkelier en bedoeld voor sigaren -of sigaretten-



Afb. 1. Aardewerk puntzak voor tabak voor de Firma J. Labrand te Zierikzee, ca.1919. Privécollectie.



Afb. 2. Puntzak van de firma J. & A.C. van Rossem te Rotterdam, 1910-1935. Museum Rotterdam 88979.

rokers. Op basis van het gevonden pijpmateriaal kan de puntzak gedateerd worden in de periode 1900-1920. In deze periode werden papieren puntzakken voornamelijk gebruikt voor de verpakking van pruimtabak terwijl rooktabak vaker in vierkante pakjes werd verkocht. De gevonden puntzak heeft, evenals zijn papieren voorbeeld, een kenmerkende kreuk in de dunne punt die meestal bij gebruik ontstaat. Het opschrift is gedeeltelijk overgebleven en luidt: “DE ROOKE [...] / FA. J. LAB [...] / OPGE [...] / ZIE [...] / 50 GR [...].

De winkel in de Korte Sint Janstraat

De eerste tabakswinkelier in het historische winkelwoonhuis in de Korte Sint Janstraat 11 was Johannes Lagcher die in 1814 een 'slijterij van tabak' begon. Toen hij in 1819 overleed zette zijn weduwe Alberdina Labrand de zaak voort. Zij werd hierbij geholpen door haar halfbroer Jan Willem Vorstheuvel Labrand (J. La Brand) die de tabakshandel verder uitbreidde.

Na zijn overlijden werd de zaak overgenomen door zoon Frans Johannes Vorstheuvel Labrand en daarna door diens zoon Willem Vorstheuvel Labrand. Het aangrenzende pand op nummer 9 werd door hem gekocht en daar kwam in 1877 een tabakskerverij. Mede door het instellen van accijnzen op tabakswaren, stopte La Brand in 1919 met zijn tabakshandel. De zaak werd voortgezet door J. Peute onder de firmanaam "De Rookende Moor" v/h Labrand & Zoon. In 1948 werd hij opgevolgd door A.Th. Annaert en in 1972 kwam A.G.J. van den Eijnde in de winkel die tot 1984 rookartikelen, thee, kruiden en homeopathische middelen verkocht.¹

Pas toen Peute in 1919 de tabakshandel overnam werd de naam "De Rookende Moor" aan het pand gegeven. Eerder stond er wel een luifelbeeld (afb. 4) van een pijp rokende man met tulband en een rol tabak onder zijn arm, maar kennelijk stond de winkel toen niet als zodanig bekend.

Dit zal betekenen dat de asbak in de vorm van een puntzak pas in of na 1919 zal zijn vervaardigd. De complete tekst op de puntzak luidde mogelijk: "DE ROOKENDE MOOR", V/H FA. J. LABRAND & Zn., OPPERIGT [1814 of 1919?], ZIERIKZEE, 50 GRAM. Had Peute deze asbakken in Gouda besteld om cadeau te geven aan bezoekers van zijn nieuwe tabakshandel, die hij in 1919 had overgenomen?

Vanaf 1919 plaatste Peute regelmatig advertenties in de Zierikzeesche Nieuwsbode om zijn tabak aan te prijzen, zoals 'Goede en zuivere tabak



Afb. 3. 'Een goed middel om gezond te blijven.' Zierikzeesche Nieuwsbode, 30-01-1922.



Afb. 4. Houten luifelbeeld van een pijp rokende man met tulband en roltabak. Afkomstig van de tabakswinkel in de Korte Sint Janstraat 11. Hoogte 97 cm, ca.1800-1900. Collectie Gemeente Schouwen-Duiveland, objectnr. 1611.

vanaf 4 cent per half ons² die mogelijk in dezelfde puntzakken werd verkocht als hier is afgebeeld. Zijn rook -en pruimtabak van het merk De Rookende Moor was volgens de advertentie 'Een goed middel om gezond te blijven' (afb. 3) en uit hetzelfde jaar dateert een advertentie voor de nieuwe 'Baronite Gezondheids-Pijpen' die de firma Goedewaagen in 1921 op de markt had gebracht en die inmiddels ook in de winkel in de Korte Sint Janstraat verkrijgbaar waren.³

Op een foto uit 1961 (afb. 5) van het interieur van de tabakswinkel zijn oude tabaksvaten te zien die als decoratie werden gebruikt. Voor de verkoop zijn voornamelijk sigaren uitgesteld. In een klein deel van de winkel liggen tabakspijpen van de laatste Goudse pijpen -en



Afb. 5. Interieur van "De Rookende Moor". Bibliotheek van Zeeland, Recordnummer 325.



Afb. 6. Tabakswinkel “De Rookende Moor” in de Korte Sint Janstraat te Zierikzee. Zeeuws Archief, Zeeuws Genootschap, Zelandia Illustrata, Aanwinsten, nr 681.

aardewerfabrieken. Te zien aan de (Delftsblauwe) beschildering zullen die voornamelijk bedoeld zijn voor toeristen. De puntzakken met pruimtabak zijn dan uit het assortiment verdwenen.

Noten:

1. Zierikzeesche Nieuwsbode, 3 april 1990, p. 3.
2. Zierikzeesche Nieuwsbode, 18 september 1922.
3. Zierikzeesche Nieuwsbode, 28 april 1922.

Literatuur

Uil, H. 1990. De historie van “De Rookende Moor” te Zierikzee. *Mededelingenblad van de vereniging Stad en Lande van Schouwen-Duiveland* 27(67), p. 131-135.

